

Katarzyna Rotter-Jarzębińska

**Baza hotelowa w Krakowie w kontekście organizacji
Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012 w Polsce**

Wstęp

Celem artykułu jest przedstawienie stanu bazy hotelowej w Krakowie w okresie aplikowania o przyznanie Polsce praw do organizacji rozgrywek turnieju finałowego Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012 (w skrócie: EURO 2012). Autorka odnosi się do zagadnienia spełniania przez Kraków wymagań UEFA¹ w zakresie warunków zakwaterowania – przed i rok po ogłoszeniu decyzji UEFA o powierzeniu Polsce i Ukrainie prawa do organizacji tej imprezy. Na podstawie przeglądu literatury naukowej przedstawiono także szanse i zagrożenia dla sektora hotelarskiego w Krakowie, wynikające z możliwości (lub jej braku) znalezienia się w grupie miast-gospodarzy EURO 2012. Na podstawie tych przesłanek autorka podejmuje próbę określenia perspektyw rozwoju bazy hotelowej w Krakowie do 2012 r.

**Baza hotelowa w Krakowie w 2006 r. a wymagania UEFA wobec
miast-gospodarzy EURO 2012 w zakresie zakwaterowania**

W grudniu 2006 r. w Krakowie istniało ogółem ok. 290 obiektów świadczących usługi hotelarskie. Dysponowały one łącznie blisko 29 tys. miejsc noclegowych. Wśród nich 106 obiektów stanowiły hotele (i motele) oraz obiekty podobne. Posiadały łącznie 6267 pokoi (ok. 12,6 tys. miejsc noclegowych). Większość obiektów w tej grupie (97) stanowiły obiekty

¹ UEFA – *Union of European Football Associations*.

noclegowe, posługujące się nazwą hotel (lub motel) na podstawie wydanej decyzji administracyjnej – zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem. Ponadto istniało w Krakowie kilka obiektów, które takiej decyzji wówczas nie miały, oferowały jednak wysoki standard usług i używały nazwy hotel w kontaktach z klientami, stąd powszechnie za taki typ obiektu noclegowego były uważane.

Na koniec 2006 r. Kraków posiadał 6 skategoryzowanych hoteli o najwyższym standardzie (pięciogwiazdkowych): Crown Piast Hotel&Park, Grand, Holiday Inn, Radisson SAS, Sheraton oraz Sympozjum. Dysponowały one łącznie liczbą ok. 900 pokoi. Wszystkie krakowskie hotele pięciogwiazdkowe powstały w latach 2004–2006², głównie przez podnoszenie standardu hoteli już istniejących (z wyjątkiem hotelu Sheraton, który rozpoczął działalność w 2004 r. jako hotel pięciogwiazdkowy). W 2006 r. rozpoczął działalność w Krakowie także inny obiekt świadczący usługi o najwyższym standardzie, funkcjonujący pod nazwą Stary (53 pokoje).

Również hotele o standardzie czterogwiazdkowym są obiektami oferującymi bardzo wysoką jakość i szeroki zakres usług hotelarskich. Łącznie w 2006 r. w Krakowie usługi na tym poziomie oferowało 8 hoteli oraz 2 obiekty nieskategoryzowane. Oferowały one turystom łącznie 683 pokoje. Hotele czterogwiazdkowe to z reguły obiekty małe, o pojemności 20–60 pokoi. Większą pojemnością dysponowały jedynie hotel Qubus (194 pokoje) oraz hotel Novotel Centrum (198 pokoi).

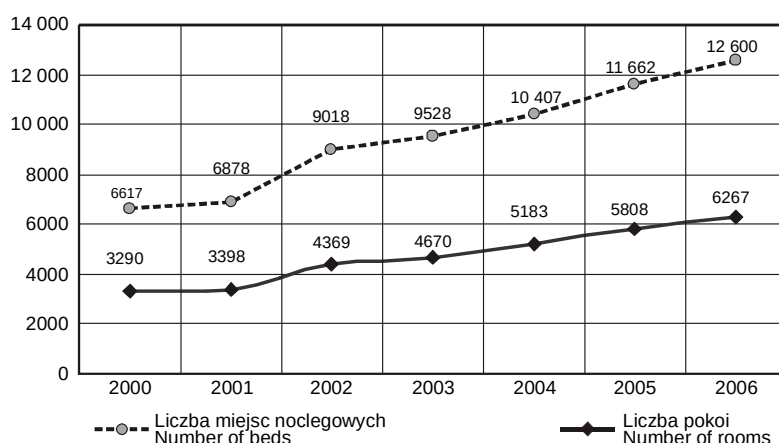
Najliczniejsza na koniec 2006 r. była grupa hoteli trzygwiazdkowych – licząca 55 obiektów skategoryzowanych. W tym standardzie prowadziło działalność również 6 obiektów niewymienionych w ewidencji prowadzonej przez Ministerstwo Gospodarki. Łącznie oferowały one turystom 3479 pokoi. Były to przede wszystkim obiekty małe i średnie – jedynie 7 z nich posiadało więcej niż 100 pokoi, a w niemal 70% tych obiektów liczba pokoi nie przekraczała 50.

Ponadto w tym czasie w Krakowie funkcjonowały także 22 hotele dwugwiazdkowe i jeden motel w tym standardzie, dysponujące łącznie 1218 pokojami. W 2006 r. w tej grupie znalazły się takie obiekty, jak Żaczek, Piast i Nawojka, zlokalizowane w domach studenckich. Część hotelowa składała się w tym wypadku z wybranych pokoi, charaktery-

² Kraków nie miał hotelu pięciogwiazdkowego (klasy lux) od czasu II wojny światowej.

zujących się podwyższonym standardem. Hoteli jednogwiazdkowych działało tylko 5, dysponowały łącznie 235 pokojami (Rotter 2006).

Należy podkreślić, że niewątpliwą zaletą krakowskiego hotelarstwa jest nowoczesność, na co wskazuje fakt, że prawie połowa pokoi i miejsc hotelowych istniejących w 2006 r. powstała w latach 2000–2006 (rys. 1).

* W zestawieniu uwzględniono wybrane obiekty nieskategoryzowane typu hotelowego.

* In specification chosen uncategorized hotel properties were taken into consideration.

Rys. 1. Pojemność bazy hotelowej w Krakowie w latach 2000–2006* (sporządzono na podstawie danych GUS, UMK oraz badań własnych autorki: dla 2005 r. – dane szacunkowe, dane dla 2006 r. – stan na grudzień, Rotter 2006)

Fig. 1. Hotel capacity in Cracow between 2000–2006* (based on GUS, UMK data and author's own elaboration: for 2005 – estimated data, for 2006 – as at the date of December, Rotter 2006)

Jednocześnie ważne jest, że krakowska baza hotelowa oferowała szerokie spektrum standardu świadczonych usług, a co za tym idzie – szeroki przekrój cen za świadczone usługi (w 2006 r. od 120 zł za pokój dwuosobowy w hotelu jednogwiazdkowym do 245 euro za standardowy pokój dwuosobowy w hotelu pięciogwiazdkowym). Choć miasto dysponuje ograniczoną liczbą hoteli jednogwiazdkowych, należy zwrócić uwagę, że oferta w tym zakresie jest uzupełniana przez dużą liczbę powstających na początku XXI w. hosteli, apartamentów, domów wycieczkowych i pokoi gościnnych, w których znaczna część oferowanych pokoi odpowiada standardom hotelowym.

Z punktu widzenia możliwości goszczenia na danym terenie dużych wydarzeń o międzynarodowym zasięgu, istnienie odpowiednio przygotowanej bazy noclegowej ma znaczenie kluczowe. Doświadczenia będące efektem kandydowania Krakowa do roli miasta-gospodarza rozgrywek turnieju finałowego EURO 2012 pokazały, że organizowanie imprez o tym znaczeniu jest możliwe wówczas, gdy ośrodek posiada nie tylko rozbudowaną bazę noclegową o zróżnicowanym standardzie, ale także (a może przede wszystkim), gdy na jego obszarze lub w sąsiedztwie prowadzą działalność hotele wysokiej klasy (pięciogwiazdkowe).

Jak informuje Biuro Analiz Sejmowych:

UEFA nie definiuje konkretnych wytycznych co do liczby i jakości miejsc hotelowych dla kibiców. Istotne jest, aby jak najwięcej miejsc hotelowych znajdowało się w pobliżu stadionów (w odległości do 75 km). Natomiast w kwestii zapewnienia bazy hotelowej dla drużyn piłkarskich, sędziów, ekipy anty-dopingowej i działaczy UEFA, formułuje określone wymagania. Dla działaczy trzeba zarezerwować pokoje w hotelach 5-gwiazdkowych, dla drużyn piłkarskich – w obiektach o najwyższym standardzie, co najmniej 4-gwiazdkowych (Adamiec 2008).

Na podobne wymogi UEFA wskazuje w swoim artykule A. Szafrąński pisząc, że

w części wymagań od organizatorów EURO dotyczącej hoteli, UEFA nie określiła nigdy szczegółowo liczby miejsc hotelowych, które muszą powstać na Euro 2012. Ważne jest jednak, by jak najwięcej z nich znajdowało się w odległości do 75 km od stadionu. Wiadomo jest natomiast, że każde z miast gospodarzy musi mieć co najmniej 3 hotele pięciogwiazdkowe i 5 hoteli czterogwiazdkowych, w których pomieszczą się organizatorzy i pracownicy turnieju oraz m.in. akredytowani dziennikarze (Szafrąński 2008).

W wymaganiach UEFA w zakresie zakwaterowania w miastach-gospodarzach na czas EURO 2012 (w okresie II fazy aplikacji) podkreślano m.in.:

1. UEFA zgłasza zapotrzebowanie na jeden pięciogwiazdkowy hotel w każdym mieście, w którym rozgrywane będą mecze, od rozpoczęcia EURO 2012 do dnia rozegrania w danym mieście ostatniego zaplanowanego tam meczu. Hotele te powinny udostępniać co najmniej 40 pokoi przez cały ten okres, cztery pomieszczenia biurowe oraz jedną stałą salę konferencyjną. Hotele te powinny być zlokalizowane nie dalej niż 45 minut jazdy od stadionu.

2. Hotele dla reprezentacji uczestniczących w rozgrywkach powinny dysponować co najmniej 60 pokojami (w tym apartamentami) o wysokim standardzie, infrastrukturą wypoczynkową (np. sale fitness, basen) oraz zapewniać dostępność pomieszczeń biurowych, sal konferencyjnych oraz specjalnych pomieszczeń do celów opieki medycznej i masażu. W hotelach tych powinno być możliwe wdrożenie środków bezwzględniego bezpieczeństwa wewnątrz i na zewnątrz obiektów. Hotele dla reprezentacji muszą się znajdować w odległości maksymalnie 1 godziny jazdy autokarem od lotniska międzynarodowego.

3. Należy przewidzieć także konieczność zakwaterowania partnerów komercyjnych imprezy, którzy potrzebują pokoi w wysokiej klasy (cztero- i pięciogwiazdkowych) hotelach dla swego personelu i gości we wszystkich miastach, w których mają się odbywać imprezy EURO 2012. Hotele powinny znajdować się w centralnych lokalizacjach, zapewniających dobre połączenia z lotniskami i stadionami.

4. W czasie trwania EURO 2012 zakwaterowania potrzebować będzie ponad 8000 przedstawicieli mediów i nadawców. Miejsca ich zakwaterowania powinna cechować wysoka i bardzo wysoka jakość (tzn. trzy-, cztero- i pięciogwiazdkowe hotele).

5. W okresie rozgrywania meczów EURO 2012 należy się liczyć z przyjazdem do kraju znaczącej liczby kibiców. UEFA podaje, że do Portugalii na EURO 2004 przyjechało ponad 500 000 kibiców, a ok. 75% z nich zostało w Portugalii przez co najmniej 4 dni. Podkreśla się, że kibice potrzebują wszelkich rodzajów zakwaterowania, od kempingów do pięciogwiazdkowych hoteli³.

Biorąc pod uwagę powyższe wymagania UEFA względem zakwaterowania, należy stwierdzić, że realna możliwość starania się o organizację dużych międzynarodowych wydarzeń w Krakowie pojawiła się dopiero po 2000 r., wraz z uruchomieniem inwestycji zmierzających do powstania w mieście pierwszych hoteli pięciogwiazdkowych. W 2006 r. – z liczbą 6 hoteli pięciogwiazdkowych i 8 hoteli czterogwiazdkowych oraz perspektywą dalszych inwestycji w przyszłości – miasto było w stanie zadeklarować spełnienie wymagań UEFA w tym zakresie do 2012 r.,

³ Informacje zestawiono na podstawie materiałów udostępnionych przez Urząd Miasta Krakowa („Wymogi Zgłoszeniowe Fazy II UEFA EURO 2012”) oraz na stronie internetowej Ministerstwa Sportu i Turystyki („Wymogi UEFA dotyczące Centrów Pobytowych obowiązujące podczas UEFA EURO 2012”).

przy założeniu, że właściciele tych obiektów wyraziliby zgodę na współpracę na warunkach narzuconych przez tę organizację.

Zwraca uwagę fakt, iż w wymaganiach UEFA ważne miejsce zajmuje kwestia lokalizacji obiektów noclegowych w stosunku do stadionu. Miasta kandydujące do roli gospodarzy imprez EURO 2012 musiały zaprezentować wielkość i strukturę bazy noclegowej w promieniu do 20 km oraz do 75 km od stadionu. Z uwagi na centralne położenie stadionu TS Wisła w przestrzeni Krakowa, dostępność obiektu z większości hoteli jest bardzo dobra, a lokalizacja Krakowa w sąsiedztwie innych ośrodków turystycznych i tranzytowych powoduje, że ofertę miasta w zakresie zakwaterowania na EURO 2012 można uzupełnić o hotele znajdujące nie tylko w Bochni, Wieliczce czy Rabce, ale także o niektóre obiekty wysokiej klasy, zlokalizowane w miastach aglomeracji śląskiej, m.in. w Katowicach i Tychach (tab. 1).

Tabela 1. Baza hotelowa w Krakowie i okolicach w 2006 r.*

Table 1. Hotel facilities in Cracow and surroundings in 2006*

Lokalizacja Location	Liczba obiektów Number of properties				Liczba pokoi w obiektach Number of rooms in properties			
	***** / ****	*** / **	*	Razem Total	***** / ****	*** / **	*	Razem Total
Do 20 km od stadionu Up to 20 km from stadium	17	85	20	122	1771	4218	567	6556
20–75 km od stadionu 20–75 km from stadium	4	37	19	60	553	1404	256	2213
Razem Total	21	122	39	182	2324	5622	823	8769

* Stan na kwiecień 2006 r. W zestawieniu uwzględniono wybrane obiekty nieskatygoryzowane typu hotelowego.

* As at the date of April 2006. In specification chosen uncategorized hotel properties were taken into consideration

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UM Krakowa oraz badań własnych.

Source: Author's own elaboration based on UMK data and own investigation.

Należy zwrócić uwagę, że pomimo iż baza noclegowa (w tym hotelowa) Krakowa wyróżnia się kompleksowością i pojemnością na tle innych miast kandydujących do roli gospodarza imprez EURO 2012, oferta miasta w tym względzie została nisko oceniona przez Zespół ds. Wyboru Miast Gospodarzy Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012, który umieścił Kraków na przedostatnim miejscu wśród ocenianych miast⁴. Niska ocena oferty miasta w zakresie zakwaterowania nie znajduje odzwierciedlenia w danych GUS o liczbie miejsc noclegowych w obiektach noclegowych w ocenianych miastach w 2006 r.⁵ Dane te pokazują, że Kraków dysponował drugą co do wielkości bazą noclegową spośród miast-kandydatów. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku porównania danych GUS dla bazy hotelowej w miastach-kandydatach w 2006 r. (tab. 2).

Tabela 2. Baza hotelowa w wybranych miastach Polski według danych GUS w 2006 r. (stan na lipiec)

Table 2. Hotel facilities in chosen Polish cities according to GUS data in 2006 (as at the date of July)

Miasto City	Liczba miejsc noclegowych w hotelach Number of beds in hotels	Liczba hoteli Number of hotels	Liczba hoteli cztero- i pięciogwiazdkowych Number of four- and five-stars hotels
Warszawa / Warsaw	18 187	63	13
Kraków / Cracow	10 976	89	12
Poznań	5 283	40	3
Wrocław	5 097	35	9
Gdańsk	2 477	16	4
Chorzów	284	2	0

Źródło: GUS, Bank Danych Regionalnych.
Source: GUS, Bank of Regional Data.

⁴ Na podstawie Protokołu z posiedzenia Zespołu ds. Wyboru Miast Gospodarzy Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012 z dnia 24 kwietnia 2006 r. Ocenie poddano następujące miasta: Warszawa, Gdańsk, Poznań, Wrocław, Kraków, Chorzów.

⁵ Według GUS, w 2006 r. Warszawa posiadała 21 048 miejsc noclegowych w rejestrowanej bazie noclegowej, Kraków – 17 013 miejsc, Gdańsk – 9 789 miejsc, Poznań – 7 730 miejsc, Wrocław – 7 303 miejsca (Bank Danych Regionalnych GUS).

Należy jednakże zaznaczyć, że przedstawione dane nie pokazują jednoznacznie możliwości recepcyjnych miast-kandydatów, gdyż w przypadku Gdańska należy uwzględnić bazę zlokalizowaną w innych miastach Trójmiasta i okolicach, w przypadku Chorzowa zaś – co najmniej bazę miast aglomeracji śląskiej.

W generalnej ocenie dokumentacji, przedstawionej przez miasta-kandydatów, dokonanej przez wspomniany już Zespół ds. Wyboru Miast Gospodarzy EURO 2012, Kraków zajął 5 w kolejności miejsce (przed Chorzowem) i został zakwalifikowany do grupy miast rezerwowych. Status ten, pozostawiając pod znakiem zapytania, czy miasto gościć będzie na swoim terenie imprezy EURO 2012, rodzi niepewność co do perspektyw, jakie wydarzenie to przyniesie dla rozwoju krakowskiego hotelarstwa.

Perspektywy rozwoju turystyki w miejscach organizacji wielkich wydarzeń sportowych w świetle literatury

Przyciąganie wielkich wydarzeń (*mega-events*) stało się w ostatnim czasie popularną strategią stosowaną przez ośrodki miejskie dla kreowania rozwoju gospodarczego, zwłaszcza turystycznego, miasta. Autorzy prac naukowych, m.in. L. Chalip oraz J. McGuirty (2004), przekonują, że goszczenie wydarzeń sportowych może:

- przyczynić się do poprawy pozycji rynkowej miasta lub regionu,
- prowadzić do wzrostu liczby odwiedzających,
- zmniejszyć sezonowość ruchu turystycznego, a także
- generować znaczące dochody dla gospodarki regionu.

J. Kurtzman (2005) wymienia ponadto inne korzyści dla miasta: rozwój infrastruktury, wzrost zatrudnienia (w krótkim okresie), wzrost liczby udzielonych noclegów, obecność w mediach i zdobycie międzynarodowego uznania.

L. Chalip i J. McGuirty (2004) argumentują, że region lub miasto osiąga znaczące korzyści ekonomiczne z racji goszczenia na swoim terenie dużych wydarzeń sportowych, nawet w przypadku, gdy to wydarzenie samo w sobie nie przyniosło zysków. Jak wskazują B.R. Humphreys i S. Prokopowicz (2007) korzyści ekonomiczne wynikające z organizacji EURO 2012 będą związane przede wszystkim z dochodami bezpo-

średnio i pośrednio wynikającymi z wydatków turystów – uczestniczących w imprezach EURO, a także przyjeżdżających poza terminem organizacji imprezy, dzięki identyfikacji obszaru z tym wielkim wydarzeniem. Autorzy ci zwracają także uwagę na korzyści dla rozwoju regionu, w tym turystyki, wynikające z przyspieszenia realizacji ważnych inwestycji, m.in. transportowych, w bazę noclegową, budowę stadionu.

Zdaniem C.M. Halla (2006) wielkie wydarzenia sportowe wpływają na konkurencyjność danego obszaru na trzy sposoby:

- po pierwsze – infrastruktura, której powstanie jest efektem goszczenia wielkich wydarzeń, jest często niezbędna dla dalszego rozwoju gospodarczego obszaru,
- po drugie – organizacja wielkich wydarzeń przyczynia się do ożywienia gospodarczego i rozwoju gospodarczego regionu,
- po trzecie zaś – zdolność do przyciągnięcia na swój teren wielkich wydarzeń jest często postrzegana jako wskaźnik możliwości konkurencyjnych miasta lub regionu.

C.M. Hall (2006) cytuje za C.M. Law, że wielkie wydarzenia mogą grać rolę katalizatora zmian, zachęcając do współpracy wokół wspólnego celu oraz jako narzędzie pozyskiwania w przyspieszony sposób dodatkowego finansowania zewnętrznego na realizację projektów.

P. Cave (2003) wskazuje, jak organizacja wielkich wydarzeń wpływa na rozwój turystyki na przykładzie m.in. Igrzysk Olimpijskich w Barcelonie w 1992 r. Autor ten podaje, że impreza ta wygenerowała wydatki odwiedzających w wysokości ponad 15 mld GBP, a ponadto, wskutek realizacji ważnych z punktu widzenia regeneracji przestrzeni miejskiej inwestycji, przyczyniła się do zwiększenia ruchu przyjazdowego do miasta i możliwości jego obsługi. Podaje się, że liczba turystów zagranicznych odwiedzających miasto w okresie 1990–1994 uległa podwojeniu, podaż pokoi hotelowych wzrosła zaś w tym samym okresie o ok. 80% (Brunet 2005).

Jak podkreśla C.M. Hall (2006), duże wydarzenia (w tym sportowe) stają się kluczowym elementem miejskich i regionalnych działań marketingowych i promocyjnych ukierunkowanych na rozwój turystyki, a także miejskich i regionalnych strategii rozwoju. Duże wydarzenia stają się narzędziem kreowania korzystnego *image'u* obszaru na międzynarodowym rynku turystycznym, migracyjnym i inwestycyjnym, a w rezultacie narzędziem przyciągania ludzi i kapitału. Bez wątpienia korzyści związane z goszczeniem na swoim terenie wielkich wydarzeń sportowych wynikają

z faktu silnych powiązań pomiędzy profesjonalnym sportem a mediami. Jak podają B.R. Humphreys i S. Prokopowicz (2007) mecze rozgrywane podczas EURO 2004 w Portugalii oglądało łącznie ok. 7,9 mld telewizorów na świecie (średnio 150 mln osób oglądających każdy mecz).

Podczas gdy generalnie nie podważa się w literaturze naukowej promocyjnych i wizerunkowych korzyści z organizacji wielkich wydarzeń sportowych, kwestia korzyści gospodarczych, będących efektem tych wydarzeń, doczekała się głosów krytycznych. Ich autorzy zwracają uwagę m.in. na fakt ograniczonej wiarygodności opracowań na temat wpływu wielkich wydarzeń na gospodarkę, gdyż realizowane są one głównie na zlecenie organizatorów lub elit politycznych, prezentujących tendencje do przedstawiania korzyści jako jedynych efektów tych wydarzeń (Chalip, McGuirty 2004).

European Travel Commission (ETC), analizując w swoich opracowaniach dane na temat wielkości przyjazdów turystycznych do Portugalii i Grecji w 2004 r., wskazuje, że efekty wielkich wydarzeń w obu krajach (EURO 2004 w Portugalii, Igrzyska Olimpijskie w Grecji) okazały się gorsze od przewidywanych. Podkreśla się, że organizacja wielkich wydarzeń może nie tylko przyciągać większą liczbę odwiedzających, ale także zniechęcać potencjalnych odwiedzających, którzy spodziewają się tłoku oraz wysokich cen (*European Tourism Insights* 2004). ETC podaje, że w porównaniu z rokiem poprzednim, w 2004 r. Grecję odwiedziło o 5% mniej turystów zagranicznych, a Portugalię o blisko 0,8% (*European Tourism Insights* 2005)⁶. ECT podkreśla jednak, że należy się spodziewać korzystnych efektów wielkich wydarzeń z 2004 r. w tych krajach w dłuższym okresie, jako rezultatu działań promocyjnych i marketingowych.

Autorzy opracowań naukowych podejmowali także problem różnic w dystrybucji zysków płynących z goszczenia wielkich wydarzeń na danym obszarze. W opracowaniach branżowych dla rynku hotelarskiego wskazuje się m.in., że efekty ekonomiczne tej branży mogły okazać się bardzo korzystne w Lizbonie i Atenach, z powodu wzrostu RevPAR odpowiednio o 105% i 489% w okresie goszczenia w tych ośrodkach wielkich wydarzeń z 2004 r. Jednak gdy w czasie trwania EURO 2004 w Lizbonie odnotowano wzrost zainteresowania ze strony odwiedzają-

⁶ Dane na temat efektów ekonomicznych wielkich wydarzeń nie są jednoznaczne – prezentowane oceny i wyniki mogą się znacząco różnić w zależności od źródła.

cych (wzrost wykorzystania bazy noclegowej o 18% w czerwcu 2004 r. w porównaniu z rokiem poprzednim), baza noclegowa w regionie wypoczynkowym Algarve odnotowała spadek (wykorzystanie miejsc zmniejszyło się blisko o 8%). Także w regionie Costa Brava w Hiszpanii, w czasie trwania Igrzysk Olimpijskich (lipiec-sierpień 1992 r.) zanotowano spadek wykorzystania bazy hotelowej od ok. 5 do 15% oraz spadek liczby udzielonych noclegów w hotelach o ok. 300–400 tys. w stosunku do roku poprzedniego (Preuss 2004). Podobne zjawisko zaobserwowano w regionach wypoczynkowych w Grecji w okresie trwania Igrzysk Olimpijskich w 2004 r.⁷ Dane te potwierdzają opinię przedstawioną w pracy L. Chalipa i J. McGuirty'ego (2004), że obszary oddalone od miejsc odbywania się imprez związanych z wielkim wydarzeniem, nie będą bezpośrednio jego beneficjentami.

Jednocześnie zwraca się uwagę, że wzrost RevPAR następuje głównie w tych miejscach organizacji wielkich wydarzeń, które dysponują ograniczoną bazą noclegową. Natomiast w miejscach, gdzie wielkie wydarzenie przyczyniło się do wzmożonego ruchu inwestycyjnego w branży hotelarskiej, następował spadek wykorzystania miejsc w hotelach, jak to miało miejsce w przypadku Barcelony (wykorzystanie bazy hotelowej w 1991 r. wyniosło 70%, w 1992 r. zaś spadło do 64%, a w 1994 r. aż do 54%) (*Olympic Report* 2006). Zbyt duża podaż miejsc noclegowych może prowadzić do obniżania cen za udzielenie noclegu, a w niektórych wypadkach nawet do wypadania z rynku części podmiotów. B.R. Humphreys i S. Prokopowicz (2007) powołują się na przykład Lillehammer, gdzie w kilka lat po Zimowych Igrzyskach Olimpijskich odbywających się w 1994 r., 40% hoteli typu *full-service* ogłosiło bankructwo.

Często wskazuje się także, że ze spadkiem dochodów w czasie organizacji wielkich wydarzeń sportowych powinni się liczyć ci przedsiębiorcy, których działalność nie jest bezpośrednio powiązana ze sportem (*Olympic Report* 2006). Podobną opinię wyrażają L. Chalip i J. McGuirty (2004), twierdząc, że również lokalni przedsiębiorcy w miejscowościach goszczących wielkie wydarzenia powinni podjąć wysiłek ukierunkowania promocji i oferty na tematy powiązane z odbywającym się wydarzeniem, w przeciwnym razie ich dochody będą niewielkie.

⁷ <http://www.hospitalitynet.org/news/4020194.html>,
<http://www.hospitalitynet.org/news/4020985.html>.

Fakt, że wielkie wydarzenia przyciągają pewne grupy odwiedzających, innych zaś zniechęcają, był przedmiotem opracowania H. Preussa (2004), który analizuje to zjawisko w odniesieniu do reakcji odwiedzających na odbywanie się Igrzysk Olimpijskich (IO). Zwraca on uwagę m.in. na istnienie grupy osób, którzy, choć regularnie odwiedzają dany region, będą go jednak unikać w okresie organizowania tam IO, obawiając się m.in. wzrostu cen, trudności w zakresie zapewnienia transportu, zatłoczenia. Ten sam autor podaje, że 66% duńskich turystów omijało region Lillehammer w okresie organizacji IO w 1994 r. Podkreśla się również możliwość zmiany struktury wydatków zarówno turystów, jak i stałych mieszkańców, którzy mogą wykazywać większą tendencję do nabywania dóbr bezpośrednio powiązanych z odbywającym się wydarzeniem, na niekorzyść tradycyjnej oferty związanej z turystyką i rekreacją w mieście. Spadek liczby odwiedzających atrakcje turystyczne w miejscowościach sąsiadujących z miejscem organizacji IO w okresie trwania imprezy może sięgać nawet 50% (Preuss 2004).

H. Preuss (2004) zwraca jednocześnie uwagę, że korzystna zmiana postrzegania miejsca organizacji Igrzysk Olimpijskich, związana ze zmianą *image'u* oraz zwiększonej popularności miejsca, jak również rozbudowa infrastruktury oraz pozyskanie nowych atrakcji dla odwiedzających, przyczyniają się do rozwoju turystyki w przyszłości. Autor ten przywołuje opinię, że zyski powstające w rezultacie wielkich wydarzeń w obszarze turystyki w długim okresie, będące efektem zwiększonej popularności miejsca, są dużo bardziej znaczące niż krótkookresowe zyski bezpośrednie.

Perspektywy rozwoju turystyki w Krakowie wobec organizacji EURO 2012 w Polsce

Na podstawie przedstawionych informacji i opinii można stwierdzić, że Kraków i jego branża turystyczna mają największe szanse na odnotowanie korzyści z tytułu organizacji EURO 2012 w Polsce wtedy, gdy ośrodek ten stanie się miastem-gospodarzem tego wydarzenia. Miasto w tym wypadku nie tylko odwiedzi wielu fanów i przedstawicieli świata sportu, ale będzie ono miało także możliwość promowania się i bycia promowanym w powiązaniu z rozpoznawalną marką EURO. Zdobycie

praw gospodarza dużej międzynarodowej imprezy sportowej otworzy miastu drogę do pozyskiwania innych wielkich wydarzeń, uwiarygodniając jego kandydaturę w oczach międzynarodowych gremiów. Kraków uzyska także okazję do kreowania swojego *image'u* jako miasta przyjaznego dla sportu i aktywności fizycznej, otwierając możliwości rozwijania na szerszą skalę m.in. turystyki związanej ze sportem.

Okres przygotowań do EURO 2012 wiąże się z podejmowaniem w Krakowie licznych inwestycji. Do 2012 r. miasto deklaruje zakończenie następujących projektów inwestycyjnych:

- modernizację 3 miejskich stadionów piłkarskich („Wisła Kraków”, „Cracovia”, „Hutnik”),
- budowę hali widowiskowo-sportowej (Czyżyny),
- budowę centrum kongresowego (Rondo Grunwaldzkie),
- rozbudowę Ośrodka Sportu i Rekreacji „Kolna”⁸.

Ponadto planuje się realizację m.in. inwestycji transportowych: drogowych, modernizację linii kolejowych oraz transportu miejskiego. Część projektów najprawdopodobniej będzie realizowana ze środków zewnętrznych – krajowych bądź europejskich. Choć przedsięwzięcia te istniały już wcześniej w planach inwestycyjnych, można przypuszczać, że decyzja o powierzeniu Polsce organizacji części imprez EURO 2012 przyspieszy ich realizację. Zakończenie tych inwestycji, zwłaszcza przy możliwości zewnętrznego ich finansowania, bez wątpienia zwiększy szanse w dłuższej perspektywie czasowej na przyspieszenie rozwoju gospodarczego miasta i regionu, nawet w sytuacji, gdy Kraków ostatecznie nie gościłby imprez EURO 2012.

Perspektywa EURO 2012 będzie też zapewne impulsem do podejmowania inwestycji sektora prywatnego, zwłaszcza w zakresie inwestycji turystycznych. Biorąc pod uwagę przedstawione opinie zawarte w różnych opracowaniach naukowych, w przypadku gdyby liczba nowych inwestycji nie wiązała się z adekwatnym wzrostem zainteresowania ze strony odwiedzających, może nastąpić niekorzystna sytuacja dla funkcjonowania sektora hotelarskiego w Krakowie. Ryzyko pojawienia się niekorzystnych tendencji na rynku turystycznym wzrośnie znacząco w przypadku, gdyby Kraków nie został ostatecznie uznany przez UEFA za miasto-gospodarza imprez EURO 2012. Pozostając obszarem peryfe-

⁸ Zestawiono na podstawie dokumentu *Informacja o stanie przygotowań do Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej EURO 2012*, styczeń 2008, www.piechocinski.info.

ryjnym w stosunku do odbywającego się wydarzenia, miasto musiałoby się liczyć m.in. ze spadkiem wielkości ruchu przyjazdowego i jego konsekwencjami dla branży turystycznej. W sytuacji braku informacji o tym, kiedy UEFA podejmie decyzję w tej sprawie⁹, decyzje inwestycyjne zapadają w warunkach podwyższonego ryzyka.

Należy jednak podkreślić, że zgodnie z opinią autorów opracowań naukowych, nawet w przypadku wystąpienia zjawisk niekorzystnych w krótkim okresie, w dłuższej perspektywie istnieje duża szansa na uzyskanie korzystnych efektów organizacji EURO 2012. Szansa ta jednakże w dużej mierze zależy od inicjatywy władz lokalnych i państwowych oraz ich zdolności do wykorzystania jednorazowego efektu wielkiego wydarzenia na rzecz trwałego rozwoju turystyki.

Perspektywy rozwoju bazy hotelowej w Krakowie do 2012 r.

W latach 2000–2006 średnie roczne tempo wzrostu liczby pokoi w obiektach hotelowych w Krakowie było na poziomie 12%, przy czym na tę wielkość w znaczącym stopniu rzutował istotny przyrost liczby pokoi w bazie hotelowej w 2002 r. (o 28,6% w stosunku do roku poprzedniego). W kolejnych latach tempo wzrostu liczby pokoi w tych obiektach wynosiło: 7% (2003/2002), 11% (2004/2003), 12% (2005/2006), 8% (2006/2005) (por. rys. 1). Jednocześnie w 2006 r. plany inwestycyjne w sektorze hotelowym w Krakowie obejmowały 33 obiekty, będące w trakcie realizacji bądź kompletowania dokumentacji, oraz 4, będące na etapie konsultacji lub przygotowywania projektu. Hotelarstwo w Krakowie w 2006 r. znajdowało się zatem w okresie dynamicznego rozwoju, z przesłankami na kontynuację tego rozwoju w przyszłości. Szacowano wówczas, że przy założeniu utrzymywania się w przyszłości tempa wzrostu na poziomie 10%, liczba pokoi w bazie hotelowej w Krakowie w 2009 r. wyniesie 8 341, natomiast w 2012 r. sięgnie poziomu ok. 11,1 tys. pokoi (Rotter 2006).

Od grudnia 2006 r. do czerwca 2008 r. powstało w Krakowie 10 nowych hoteli, dysponujących łącznie 581 pokojami (1 335 miejscami noclegowymi). Biorąc pod uwagę utrzymującą się dynamikę wzrostu

⁹ Według informacji pochodzących z Biura ds. EURO 2012 Urzędu Miasta Krakowa z dnia 13 czerwca 2008 r.

pojemności bazy hotelowej oraz pojawienie się szansy na organizowanie EURO 2012 można przypuszczać, że utrzymanie zakładanego tempa wzrostu okaże się realne. EURO 2012 może stworzyć dodatkowy impuls do podejmowania inwestycji hotelowych w mieście, choć trudno przewidzieć, na ile stanowić będzie jedynie argument dodatkowo przemawiający na rzecz realizacji powstałych już projektów, a na ile impuls ten zadecyduje o powstaniu i realizacji nowych projektów inwestycyjnych.

Według oceny UEFA Kraków już w chwili obecnej jest dobrze przygotowany w zakresie zakwaterowania do organizacji EURO. Według danych Biura ds. EURO 2012 Urzędu Miasta Krakowa, Kraków obecnie nie spełnia wymagań UEFA jedynie w zakresie liczby pokoi w hotelach o standardzie 5 gwiazdek.

Na podstawie dokumentacji zebranej dla UEFA przez Biuro ds. EURO 2012 Urzędu Miasta Krakowa wylicza się, że w ciągu najbliższych 4 lat w Krakowie powinno powstać co najmniej 25 hoteli o pojemności 4545 pokoi (tab. 3). W dokumentacji tej uwzględnia się jednakże tylko obiekty, których inwestorzy byli w stanie przedstawić odpowiednie gwarancje; natomiast biorąc pod uwagę liczbę wniosków złożonych w Wydziale Architektury UMK stwierdza się, że obecnie w Krakowie istnieją projekty budowy ok. 35 hoteli¹⁰.

Tabela 3. Liczba planowanych inwestycji w bazę hotelową w Krakowie do 2012 r.

Table 3. Number of planned hotel facilities investments until 2012

Rodzaj obiektu Type of the property	Liczba obiektów Number of properties	Liczba pokoi Number of rooms
Hotel *****	5	929
Hotel ****	8	1 431
Hotel *** / ****	4	830
Hotel ***	6	808
Hotel ** / *	2	547
Razem / Total	25*	4 545

* W zestawieniu nie uwzględniono hoteli, które mają powstać na terenie TS Wisła.

* In specification hotels that are going to be erected in TS Wisla location have not been taken into consideration.

Źródło: Dane Biura ds. EURO 2012 UMK (dane czerwiec 2008 r.).

Source: Data from Office of Euro 2012 UMK (as at the date of June 2008).

¹⁰ Informacje udostępnione przez Urząd Miasta Krakowa (dane na VIII. 2007 r.).

Odnosząc się do przedstawionych prognoz wzrostu pojemności bazy hotelowej w Krakowie z perspektywy obecnej sytuacji na rynku hotelarskim należy stwierdzić, że zakładane roczne tempo wzrostu na poziomie 10% jest możliwe do osiągnięcia.

Należy jednak wziąć pod uwagę także scenariusz, w którym rozwój bazy hotelowej znacznie przekroczy prognozowany poziom, na skutek wyobrażeń o szansach na dynamiczny rozwój turystyki w rezultacie goszczenia EURO 2012 w Polsce. Możliwość realizacji takiego scenariusza zwiększa potrzebę intensyfikacji działań ze strony władz lokalnych oraz organizacji branżowych, które byłyby ukierunkowane na pobudzanie rozwoju turystyki przed i po 2012 r., umożliwiając wykorzystanie szans, jakie pojawiają się w związku z organizacją EURO 2012 i przeciwdziałając występowaniu efektów negatywnych.

Literatura

- Adamiec J., 2008, *EURO 2012 – wyzwania organizacyjne*, Infos, Biuro Analiz Sejmowych, 1 (25).
- Brunet F., 2005, *The economic impact of the Barcelona Olympic Games, 1986–2004. Barcelona: the legacy of the Games, 1992–2002*, Centre d'Estudis Olímpics UAB, Barcelona artykuł udostępniony elektronicznie http://olympicstudies.uab.es/pdf/wp084_eng.pdf
- Cave P., 2003, *Sports tourism: The case for a local approach in Africa*, Second African Conference on Peace Through Tourism, artykuł udostępniony elektronicznie: http://www.iipt.org/conference/africanconference2003/presentations/111203_CD11_Cave_SportsTourism.pdf.
- Chalip L., McGuirly J., 2004, *Bundling sport events with the host destination*, Journal of Sport Tourism, 9 (3).
- European Tourism Insights 2004. Outlook for 2005*, 2005, ETC Market Intelligence Report, 2005/2, www.etc-corporate.org.
- European Tourism Insights 2005. Outlook for 2006*, 2006, ETC Market Intelligence Report, 2006/1, www.etc-corporate.org.
- Hall C.M., 2006, *Urban entrepreneurship, corporate interests and sport mega-events: the thin policies of competitiveness within the hard outcomes of neoliberalism*, The Sociological Review, 54 (2).
- Humphreys B.R., Prokopowicz S., 2007, *Assessing the impact of sports mega-events in transition economies: EURO 2012 in Poland and Ukraine*, The International Journal of Sport Management and Marketing, 2 (5/6).

- Kurtzman J., 2005, *Economic impact: sport tourism and the city*, Journal of Sport Tourism, 10 (1).
- Olympic Report, 2006, European Tour Operators Association
<http://www.etoa.org/Pdf/ETOA%20Report%20Olympic.pdf>.
- Preuss H., 2004, *Aspects of olympic games tourism*, artykuł udostępniony elektronicznie, http://www.sete.gr/files/Ekdiloseis/041012_HolgerPreuss.pdf.
- Rotter K., 2006, *Analiza stanu i kierunków przemian bazy noclegowej w Krakowie*, raport niepublikowany, wykonany na zamówienie Urzędu Miasta Krakowa.
- Szafrański A., 2008, *Na EURO 2012 hoteli wystarczy*, Hotelarz, 2.

Hotel facilities in Cracow in view of the organization of the European Football Championship Euro 2012 in Poland

Summary

The aim of the article is to present hotel facilities condition in Cracow in time of application for rights to organize entertainments of the final Mundial tournament EURO 2012 in Poland. Author refers to the issue of fulfilling UEFA's conditions in respect to provide accommodation – before and year after announcing the decision of UEFA about mandating rights of this event organization to Poland and Ukraine. Based on the review of scientific literature author presents chances and dangers for hotel industry in Cracow, that result from the possibility (or the lack of it) of finding ourselves in the group of host-cities Euro 2012. Based on this information author has undertook the attempt to define the perspectives of the hotel facilities development in Cracow in 2012.

From a viewpoint of possibilities to host on this territory such a large event of international range, the existence of proper accommodation facilities is a crucial issue. Having in mind UEFA conditions towards candidate-cities for EURO 2012 hosts, one can state that a real possibility of strive for rights to organize international events in Cracow has appear only after 2000, together with the new five-star hotels investments in the city.

In 2006 the city, together with six five-stars, eight four-stars hotels and perspective of further investments in the future, was ready to declare fulfillment of the UEFA conditions according accommodation until 2012, on the assumption that the owners of properties will agree to cooperate on the conditions dictated by the UEFA organization. Accommodation facilities (incl. hotel facilities) of Cracow, against the other cities that candidate for events host of EURO 2012, distinguish itself by complexity and capacity.

In 2006 in Cracow (as at the date of December) there were in total 290 properties providing hotel services, administrating in total 29 thousands of beds. Among them 106 of properties were hotels (and motels) and similar properties.

In total they were administrating 6267 rooms capacity (approx. 12.6 thousands of beds).

Based on the information and opinions presented in scientific papers, one can state that Cracow and its tourist branch have the biggest chances to record profits from organizing EURO 2012 in Poland only if they become the host-city of this event. In this circumstances city will not only be visited by many fans and sport representatives, but also it will have a possibility to promote and be promoted in connection with well known EURO trademark. Getting host-city rights of great international sport event will open the path to acquire other large events and get credibility of its candidature in the eyes of international collectivities.

The time of preparation for Euro 2012 is connected with number of investments in Cracow. Making those investments, especially with the possibility of external way of financing, without the doubt will increase the chances for economic development acceleration of the city and the region in the long perspective. The risk of negative tendencies occurrence in the tourist market will significantly rise in the situation when Cracow will not be chosen for host-city of EURO 2012 events by UEFA.

Remaining as a peripheral region in relation to planned event, the city would have to face, amongst the other, the fall of arrivals movement and its consequences for tourist industry. In case of lack of information when UEFA will make the final decision, investment's decisions are being made in the conditions of heightened risk.

It is necessary to emphasize however that according to the opinion of scientific publications authors, even in the circumstances of disadvantageous factors occurrence in the short period, in the long perspective there is a significant chances for getting profitable effects of EURO 2012 organization. Those chances however to the large degree depend on initiative of local and state authorities and also on their ability for exploitation of single effect of a large event for the benefit of permanent tourist industry development.

Translated by Magdalena Baranowska